

УДК 351.74:342.9(477) (045)
DOI <https://doi.org/10.32782/2709-9261-2024-3-11-3>

Сахно Артем Петрович,
кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник
(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1260-1212>

Кіблик Дар'я Володимирівна,
доктор філософії в галузі права, доцент
(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2518-7647>

ПОНЯТТЯ ТА СТРУКТУРА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ЧЕРГОВИХ ЧАСТИН ОРГАНІВ (ПІДРОЗДІЛІВ) НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

У статті проаналізовано поняття та структуру адміністративно-правового статусу чергових частин органів (підрозділів) Національної поліції України. Визначено поняття адміністративно-правового статусу чергових частин Національної поліції України, як врегульованого нормами адміністративного права правового положення зазначених структурних підрозділів в системі Національної поліції України, структура якого включає сукупність організаційного, цільового та компетенційного елементів, механізм реалізації яких спрямований на прийняття та реєстрацію заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події, координацію та оперативне управління силами і засобами органів (підрозділів) поліції та закладів освіти. Розкрито структурні елементи адміністративно-правового статусу чергових частин, до числа яких належать принципи, завдання, функції та повноваження цих структурних підрозділів. Виокремлено специфічні ознаки адміністративно-правового статусу суб'єктів публічного адміністрування в діяльності чергових частин Національної поліції, а саме: а) правовою основою діяльності чергових частин є норми адміністративного права; б) реалізація адміністративно-правового статусу чергових частин здійснюється у специфічній сфері поліцейської діяльності, пов'язаній із організацією оперативного реагування на повідомлення про кримінальні правопорушення та інші події; в) компетенція чергових частин розповсюджується на суспільні відносини, які складаються з приводу управління нарядами поліції, задіяними для реагування на повідомлення про кримінальні правопорушення та інші події; г) особливості організації діяльності чергових частин пов'язані з несенням служби працівниками цих підрозділів у цілодобовому режимі, що забезпечує безперервне прийняття повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події.

Ключові слова: чергові частини, Національна поліція України, адміністративне право, адміністративно-правовий статус, компетенція.

Вступ. Ефективне вирішення органами (підрозділами) Національної поліції завдань щодо забезпечення публічної безпеки і порядку, протидії злочинності, дотримання прав і свобод людини тощо, значною мірою залежить від стану правової визначеності їх адміністративного статусу. Іншими словами, вирішення практич-

них завдань поліцейської діяльності органів та підрозділів Національної поліції безпосередньо залежить від теоретико-правової розробленості завдань, функцій та повноважень цих органів у науці адміністративного права. При цьому, визначення теоретико-правових засад адміністративно-правового статусу чергових ча-

стин Національної поліції, належить до числа важливих напрямів науки адміністративного права, з огляду на специфіку їх поліцейської діяльності, яка полягає у такому: а) чергові частини – озброєний підрозділ Національної поліції, працівники якого здійснюють несення служби у цілодобовому режимі; б) однією з центральних функцій діяльності чергових частин є реагування на зміни в оперативній обстановці на відповідній території обслуговування органу поліції; в) компетенція чергових частин включає низку специфічних повноважень, спрямованих на оперативне управління силами поліції, з метою реагування на кримінальні правопорушення, надзвичайні ситуації та інші події, контроль за зберіганням та експлуатацією озброєння, реєстрацію інформації про кримінальні правопорушення та інші події тощо.

Таким чином, в науці адміністративного права набуває актуальності питання щодо визначення поняття та структури адміністративно-правового статусу чергових частин органів та підрозділів Національної поліції України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема визначення адміністративно-правового статусу органів публічного адміністрування не належить до числа малодосліджених напрямів наукового пошуку науки адміністративного права. Окремі питання щодо визначення поняття та структури адміністративно-правового статусу розкриті в роботах таких науковців: О. М. Гумін, М. К. Золотарьова, І.В. Іванова, Д.О. Ішук, Т. О. Коломоєць, В.К. Колпаков, О. М. Кройтор, О. М. Мельник, С.Ю. Обрусна, Ю.В. Панімаш, К.М. Пасинчук, С. В. Петков, Є. В. Пряхін та інших відомих вчених.

Разом з тим, аналіз правового положення чергових частин органів (підрозділів) Національної поліції свідчить, що в окресленому напрямку наукових досліджень має місце низка не врегульованих нормами адміністративного права питань, серед яких першочергового розв'язання вимагають правові проблеми, пов'язані із уточненням завдань, функцій та повноважень чергових частин органів (підрозділів) Національної поліції.

Мета дослідження полягає у тому, щоб на основі аналізу адміністративно-правового забезпечення діяльності чергових частин органів (підрозділів) Національної поліції, визначити поняття та структуру адміністративно-правового статусу зазначених підрозділів поліції.

Виклад основного матеріалу. Виходячи зі змісту абзацу восьмого пункту першого Інструкції, затвердженої наказом МВС України № 440/2017 року, *чергова частина* – підрозділ, який у цілодобовому режимі забезпечує прийняття та реєстрацію заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події, координацію та оперативне управління силами і засобами органів (підрозділів) поліції та закладів освіти, перебуває в постійній готовності до реагування на правопорушення, надзвичайні ситуації та інші події, а також здійснює інформування про оперативну обстановку на території обслуговування керівництва органу (підрозділу) поліції чи закладу освіти, чергових частин вищого рівня та інших заінтересованих органів державної влади (місцевого самоврядування) [1], можна стверджувати, що компетенція чергових частин включає низку специфічних повноважень, спрямованих на оперативне управління силами поліції, реєстрацію інформації про кримінальні правопорушення та інші події, тощо.

З огляду на зазначене, в діяльності чергових частин, в якості центральної, виділяється функція оперативного управління.

Аналіз сутності поняття «оперативне управління силами і засобами органів (підрозділів) поліції», дозволяє виокремити його складові елементи, такі як: безперервний моніторинг оперативної обстановки; вжиття невідкладних, дієвих заходів, відповідно до ускладнень оперативної обстановки; підтримка мобілізаційної, службової та бойової готовності органів (підрозділів) Національної поліції до дій в умовах, що ускладнюють оперативну обстановку; оперативне управління органами (підрозділами) Національної поліції у разі виникнення надзвичайних обставин; оперативне управління під час запровадження правового режиму надзвичайного (воєнного) стану.

З наведеного вище, можна зробити висновок, що важливе завдання в діяльності чергових частин полягає у реагуванні на зміни оперативної обстановки на території обслуговування органу (підрозділу) поліції. При цьому, саме поняття оперативної обстановки у наказі № 440/2017 року не розкривається.

У зв'язку з цим, авторами цих методичних рекомендацій пропонується розуміти оперативну обстановку, як динамічний комплекс умов і факторів, які характеризують стан безпеки і правопорядку, а також визначають напрями діяльності органу (підрозділу) Національної поліції на визначеній території обслуговування.

Аналіз нормативно-правових актів, спрямованих на правове регулювання діяльності чергових частин, дозволяє дійти висновку, що зазначені структурні підрозділи поліції виступають системним елементом чергової служби поліції. Остання, відповідно до абзацу 3 пункту 1 розділу I Інструкції, затвердженої наказом № 440/2017 року, включає: чергові частини ДООЗОР; чергові частини структурних підрозділів центрального органу управління поліції; чергові частини МТО; чергові частини територіальних органів ПО; чергові частини територіальних (відокремлених) підрозділів МТО; чергові частини УОАЗОР ГУНП; чергові частини структурних підрозділів ГУНП; чергові частини підрозділів моніторингу (чергові частини) ТВП; чергові частини закладів освіти; управління оперативного інформування та реагування ДООЗОР; управління забезпечення діяльності ситуаційного центру ДООЗОР; ситуаційний центр ГУНП; ситуаційні підрозділи УОАЗОР; підрозділи диспетчерської служби УОАЗОР; підрозділи, на які покладено обов'язок здійснення електронного моніторингу УОАЗОР; підрозділи «102» УОАЗОР; підрозділи моніторингу ТВП; поліцейські первинної комунікації фронт-офісів ТВП; інспектор (старший інспектор, заступник начальника сектору, начальник сектору, заступник начальника відділу, начальник відділу) дотримання прав людини; інші поліцейські, які залучаються до чергування у складі добового наряду чергової служби [1].

Спираючись на вищевказані нормативні положення, варто констатувати, що одним із системних елементів чергової служби виступають чергові частини закладів освіти. При цьому, наказом № 440/2017 року за черговими частинами закладів освіти закріплені ті ж самі функції, що виконуються черговими частинами органів (підрозділів) Національної поліції, що, на нашу думку, не відповідає напрямам діяльності чергових частин закладів освіти. Наприклад, недоречним є закріплення за вказаними підрозділами функцій щодо координації та управління нарядами поліції, реєстрації повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події, реагування на зміни в оперативній обстановці тощо.

У зв'язку з вищевикладеним, представляється доцільним внести зміни до пункту 2 розділу I Інструкції,

затвердженої наказом № 440/2017 року, виключивши чергові частини закладів освіти з переліку структурних елементів чергової служби Національної поліції України.

Як випливає з положень Інструкції, затвердженої наказом № 440/2017 року, значний перелік суб'єктів, які організаційно входять до структури чергової служби, вимагає ретельного врегулювання адміністративно-правового статусу чергових частин, з метою визначення їх місця та ролі серед інших суб'єктів, зазначених у частині 3 розділу I Інструкції, затвердженої наказом № 440/2017 року.

При цьому, аналіз положень зазначеної Інструкції дозволяє дійти висновку, що нормотворець розмежує адміністративно-правовий статус чергових частин та їх працівників, лише фрагментарно. Наприклад, поза межами зазначеного вище нормативно-правового акту залишилися такі важливі структурні елементи адміністративно-правового статусу чергових частин, як завдання й функції їх діяльності, а також повноваження, що створює передумови для проведення ґрунтовного наукового аналізу в окресленому напрямку наукового пошуку.

Водночас, розпочати зазначене дослідження, вважаємо за доцільне з аналізу поняття та структури адміністративно-правового статусу, розуміння якого в науці адміністративного права не відрізняється одноманітністю поглядів та наукових підходів.

В науці адміністративного права поняття адміністративно-правового статусу суб'єкта владних повноважень розуміється як обсяг його компетенції, який визначає його місце і роль в адміністративно-правових відносинах.

На думку В.К. Колпакова, призначення адміністративно-правового статусу полягає у визначенні місця певного органу у системі органів державної влади як виключного, спеціального суб'єкта із придатною тільки йому компетенцією, а її чітке визначення й розуміння забезпечує структурованість органів державної влади, чіткий розподіл завдань та відповідних повноважень між ними, оптимізацію їх діяльності» [2, с. 30].

Також, варто погодитися із висновком Т.О. Коломоєць, яка під адміністративно-правовим статусом органів виконавчої влади розуміє сукупність суб'єктивних прав і обов'язків закріплених нормами адміністративного права за певним органом. Тобто, обов'язковою ознакою набуття суб'єктом адміністративно-правового статусу є наявність у нього конкретних суб'єктивних прав і обов'язків, що реалізуються у рамках як адміністративних правовідносин, так і поза ними [3, с. 64].

Характеризуючи компетенцію, як центральний елемент адміністративно-правового статусу державних податкових інспекцій, М.К. Золотарьова підкреслює переважне її значення, оскільки компетенція, на думку авторки, включає відповідальність, завдання, функції, структуру та порядок діяльності цих податкових органів [4, с. 17].

При цьому, не піддаючи сумніву центральне місце компетенції в структурі адміністративно-правового статусу суб'єкта владних повноважень, деякі науковці обстоюють наявність і інших елементів у його структурі.

Зокрема, О.М. Гумін визначає адміністративно-правовий статус посадової особи, як комплекс його прав і обов'язків, передбачених нормами адміністративного права, до елементів якого відносять правосуб'єктність, права, обов'язки та юридичну відповідальність [5, с. 33].

Спираючись на висловлене твердження, можна зробити висновок про те, що підходи науковців щодо визначення адміністративно-правового статусу різняться, в залежності від носіїв цього статусу, в якості яких представлені: а) органи публічного адміністрування (їх структурні підрозділи) [6, с. 90; 7]; б) посадові особи органів публічного адміністрування (їх структурних підрозділів) [8; 9].

У цьому контексті, важливим є уточнення сукупності структурних елементів, які утворюють адміністративно-правовий статус чергових частин, в якості структурних підрозділів Національної поліції України.

Характеризуючи структуру адміністративно-правового статусу державного органу, Н.В. Лебідь зазначає, що його складовими елементами є чотири елементи: цільовий блок; компетенція; організаційний блок; відповідальність. У цільовий блок включено такі категорії, як «мета», «завдання», «функції» [10, с. 39]. А.М. Подолька визначає, що поняття правового статусу містить у собі правосуб'єктність у єдності з іншими правами та обов'язками, тому можна зробити висновок про складові адміністративно-правового статусу: компетенція, правозастосування, юридична відповідальність [11, с. 44].

Висновки. Отже, спираючись на вищенаведені підходи щодо поняття та структури адміністративно-правового статусу суб'єктів публічного адміністрування, варто зробити наступні висновки, в контексті організаційно-правового положення чергових частин Національної поліції України.

Адміністративно-правовий статус чергових частин Національної поліції України – це врегульоване нормами адміністративного права правове положення зазначених структурних підрозділів в системі Національної поліції України, структура якого включає сукупність організаційного, цільового та компетенційного елементів, механізм реалізації яких спрямований на прийняття та реєстрацію заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події, координацію та оперативне управління силами і засобами органів (підрозділів) поліції та закладів освіти.

Виходячи зі сформульованого поняття, можна дійти висновку, що структурними елементами адміністративно-правового статусу чергових частин виступають принципи, завдання, функції та повноваження цих структурних підрозділів Національної поліції, які структурно можуть бути об'єднані у декілька груп, зокрема, організаційну, цільову та компетенційну.

Також, аналіз теоретичних підходів до розуміння адміністративно-правового статусу суб'єктів публічного адміністрування дозволив виокремити його специфічні ознаки в діяльності чергових частин Національної поліції, а саме: а) правовою основою діяльності чергових частин є норми адміністративного права; б) реалізація адміністративно-правового статусу чергових частин здійснюється у специфічній сфері поліцейської діяльності, пов'язаній із організацією оперативного реагування на повідомлення про кримінальні правопорушення та інші події; в) компетенція чергових частин розповсюджується на суспільні відносини, які складаються з приводу управління нарядами поліції, задіяними для реагування на повідомлення про кримінальні правопорушення та інші події; г) особливості організації діяльності чергових частин пов'язані з несенням служби працівниками цих підрозділів у цілодобовому режимі, що забезпечує безперервне прийняття повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України : наказ МВС України від 23.05.2017 № 440. *Офіційний вісник України*. 2017. № 56. Ст. 1656.
2. Колпаков В.К. Адміністративне право України : підручник / В.К. Колпаков. Київ: *Юрінком Інтер*, 1999. 544 с.
3. Коломоєць Т. О. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник. Київ : *Юрінком Інтер*, 2011. 575 с.
4. Золотарьова М. К. Адміністративно-правовий статус державних податкових інспекцій : монографія; за заг. ред. С. В. Петкова. Запоріжжя : *КПУ*, 2010. 164 с.
5. Гумін О. М., Пряхін Є. В. Адміністративно-правовий статус особи : поняття та структура. *Наше право*. 2014. № 5. С. 32–37.
6. Обрусна С.Ю., Іванова І.В., Панімаш Ю.В., Пасинчук К.М. Адміністративно-правовий статус органів публічної адміністрації військово-цивільного характеру як суб'єктів публічного управління. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2023. № 78 (2). С. 90–95.
7. Кройтор О. М. Адміністративно-правовий статус патрульної поліції як суб'єкта профілактики правопорушень: дис. ... доктора філософії 081 – Право. Львів, 2023. 208 с.
8. Мельник О. М. Адміністративно-правовий статус посадової особи працівника митної служби України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Ірпін, 2011. 213 с.
9. Ішук Д.О. Адміністративно-правовий статус спеціалізованих суб'єктів протидії корупції в Україні : монограф. Київ : *Видавничий дім «Гельветика»*, 2020. 356 с.
10. Лебідь Н. В. Адміністративно-правовий статус державних інспекцій в Україні: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2004. 225 с.
11. Подольська А. М. Адміністративно-правовий статус Державної автомобільної інспекції МВС України: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2004. 204 с.

References

1. Pro zatverdzhennia Instruktсии z orhanizatsii diialnosti chervhovoї sluzhby orhaniv (pidrozdiliv) Natsionalnoi politsii Ukrainy stanu [About the regulation of the organization of on-duty service activities in the central police management body and its structural subdivisions, interregional territorial bodies of the National Police of Ukraine and their territorial (separate) subdivisions]: nakaz MVS Ukrainy vid 23 bereznia 2017 № 440. Ofitsiyniy visnyk Ukrainy. 2017. № 56. St. 1656 [in Ukrainian].
2. Kolpakov, V.K. (1999). *Administratyvne pravo Ukrainy [Administrative law of Ukraine]*: pidruchnyk Kyiv: Yurinkom Inter. 544 s. [in Ukrainian].
3. Kolomoiets, T. O. (2011). *Administratyvne pravo Ukrainy. Akademichnyi kurs [Administrative law of Ukraine]*: pidruchnyk. Kyiv : Yurinkom Inter. 575 s. [in Ukrainian].
4. Zolotarova, M. K. (2010). *Administratyvno-pravovyi status derzhavnykh podatkovykh inspektsii [Administrative and legal status state tax inspections in Ukraine]*: monohrafiia; za zah. red. S. V. Pietkova. Zaporizhzhia : KPU. 164 s [in Ukrainian].
5. Humin, O. M., & Priakhin, Ye. V. (2014) *Administratyvno-pravovyi status osoby : poniattia ta struktura [Administrative and legal status of a person: concept and structure]*. *Nashe parvo*, 5, 32–37 [in Ukrainian].
6. Obrusna, S.Iu., Ivanova I.V., Panimash, Yu.V., & Pasynchuk, K.M. (2023). *Administratyvno-pravovyi status orhaniv publichnoi administratsii viiskovo-tsyvilnoho kharakteru yak subiektiv publichnoho upravlinnia. [Administrative and legal status of public administration bodies of a military-civil character as public administration subjects]*. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*, 78 (2), 90–95 [in Ukrainian].
7. Kroitor, O. M. (2023). *Administratyvno-pravovyi status patrolnoi politsii yak subiekta profilaktyky pravoporushen [Administrative and legal status of Patrol Police as a Subject of Crime Prevention]*. *Doctor's thesis*. Lviv. 208 s [in Ukrainian].
8. Melnyk, O. M. (2011). *Administratyvno-pravovyi status posadovoi osoby pratsivnyka mytnoi sluzhby Ukrainy [Administrative and legal status of an official of the customs service of Ukraine]*. *Candidate's thesis*. Irpin. 213 s. [in Ukrainian].
9. Ishchuk, D.O. (2020). *Administratyvno-pravovyi status spetsializovanykh subiektiv protydii koruptsii v Ukraini [Administrative and legal status of specialized subjects of anti-corruption in Ukraine]*: monograph. Kyiv : Vydavnychiy dim «Helvetyka». 356 s. [in Ukrainian].
10. Lebid, N. V. (2004). *Administratyvno-pravovyi status derzhavnykh inspektsii v Ukraini [Administrative and legal status of state inspections in Ukraine]*. *Candidate's thesis*. Kharkiv. 225 s [in Ukrainian].
11. Podoliaka A. M. (2004). *Administratyvno-pravovyi status Derzhavnoi avtomobilnoi inspektsii MVS Ukrainy [Administrative and legal status of the State Automobile Inspection of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine]*. *Candidate's thesis*. Kharkiv. 204 s [in Ukrainian].

Sakhno Artem,

Candidate of Juridical Sciences, Senior Research Fellow
(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1260-1212>

Kiblyk Daria,

PhD in Law, Associate Professor
(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2518-7647>

**THE CONCEPT AND STRUCTURE OF THE ADMINISTRATIVE AND LEGAL STATUS
OF NECESSARY PARTS OF AUTHORITIES (SUB-UNITS)
OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE**

The article analyzes the concept and structure of the administrative and legal status of the duty units of the bodies (subdivisions) of the National Police of Ukraine. The concept of the administrative and legal status of the duty units of the National Police of Ukraine is defined as the legal position of the specified structural units in the system of the National Police of Ukraine regulated by the norms of administrative law, the structure of which includes a set of organizational, target and competence elements, the implementation mechanism of which is aimed at accepting and registering applications and reports on criminal offenses and other events, coordination and operational management of forces and means of police bodies (subdivisions) and educational institutions. The structural elements of the administrative and legal status of the duty units are revealed, which include the principles, tasks, functions and powers of these structural units. Specific features of the administrative and legal status of public administration entities in the activities of the duty units of the National Police are identified, namely: a) the legal basis for the activities of the duty units is the norms of administrative law; b) the implementation of the administrative and legal status of the duty units is carried out in a specific area of police activity related to the organization of an operational response to reports of criminal offenses and other events; c) the competence of the duty units extends to public relations that arise regarding the management of police units involved in responding to reports of criminal offenses and other events; d) the peculiarities of the organization of the activities of the duty units are related to the service of employees of these units in a round-the-clock mode, which ensures the continuous reception of reports of criminal offenses and other events.

Key words: duty units, National Police of Ukraine, administrative law, administrative and legal status, competence.